

ePOOKI

OULUN AMMATTIKORKEAKOULUN TUTKIMUS- JA KEHITYSTYÖN JULKAISUT ISSN 1798-2022

ePooki 49/2018

Ensihoitajaopiskelijat oppivat matkasynnytysten hoitoa simulaatiossa

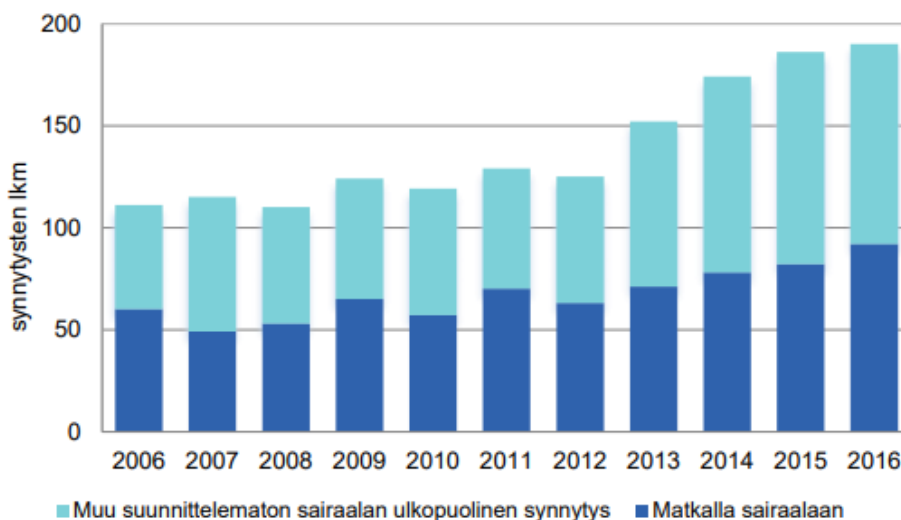
Manninen Minna, Ojala Anna-Maria, Roivainen Petri

24.9.2018 ::

Kun sosiaali- ja terveysministeriö päivitti asetusta kiireellisen hoidon perusteista ja päivityksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä kolme vuotta sitten, myös synnytyssairaloita koskevia linjauksia tiukennettiin ja pieniä synnytysyksiköitä lakkautettiin. Sen seurauksena matkasynnytysten määrä on lisääntynyt ja vaatimukset ensihoidon osaamiselle ovat kasvaneet. Lapsia syntyy Suomessa vähemmän kuin aiemmin, mutta tien päällä enemmän kuin koskaan. Oulun ammattikorkeakoulussa on pyritty vastaamaan tilanteeseen kättilötyön ja ensihoidon opettajien yhteistyönä järjestettävällä opintojaksolla.

Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2015 asettaman rajan mukaan synnytystoiminta sairaalassa edellyttää noin 1 000 synnytystä vuodessa. Tällä voidaan turvata hyvä valmius eri hätätilanteiden hoitoon. Ministeriö voi tarvittaessa myöntää poikkeusluvan myös pienemmälle synnytyssairaalalle, jos palvelun saavutettavuus tai potilasturvallisuus edellyttävät sitä. ^[1] Alueemme tilanne on jatkuvassa muutoksessa. Oulaskankaan sairaala Oulaisissa sai kesän 2018 aikana poikkeusluvan jatkaa synnytyksiä kolmen vuoden ajan ^[2].

Niin sanottujen matkasynnytysten eli suunnittelemtomien sairaalan ulkopuolisten synnytysten määrä on lisääntynyt jatkuvasti. Osittain tämä johtuu synnytysyksiköiden lakkauttamista, vaikka kokonaisuudessaan Suomessa syntyvien lasten määrä on laskussa. Vuonna 2016 Suomessa syntyi 53 614 lasta, joista suunnittelemtomasti sairaalan ulkopuolella 190. Suunniteltuja kotisyntyisiä on Suomessa vuosittain noin 50 ja niiden määrä on viime vuosien aikana kasvanut. Vuonna 2016 Suomessa syntyneistä lapsista 99,5 prosenttia syntyi jäljellä olevissa synnytyksiä hoitavissa sairaaloissa, joita on 26. ^[3]

KUVIO 1. Suunnittelemtom sairaalan ulkopuolinen synnytys vuosina 2005–2016 ^[1]

Suomen pisin synnytysmatka on 450 kilometriä Utsjoelta Rovaniemelle, mutta matkasynnytykset eivät selity pelkästään pitkillä välimatkoilla. Jos matka sairaalaan on lyhyt, mahdollisesti sairaalan lähtöä odotetaan kotona entistä pidempään. Lisäksi erityisesti etelässä ja lännessä haasteena ovat liikenneuhkat ja esimerkiksi saaristoalueella hankalat kulkuyhteydet. Pohjois-Pohjanmaalla matkasynnytyksiä voivat lisätä monisyntyttäjien suuri määrä sekä uutena ryhmänä maahanmuuttajataustaiset synnyttäjät.

Kun synnytyssairaalat ovat vähentyneet Pohjois-Suomen alueella, synnytyksiin ja raskauden ajan komplikaatioihin liittyvät ensihoitotehtävät lisääntyvät. Ensihoitajien yksittäistä vuoroa pidempää synnytysosastoharjoittelua ei voida tällä hetkellä toteuttaa, koska harjoittelupaikat täyttyvät kättilö- ja lääketieteen opiskelijoista. Valmistuvat ensihoitajaopiskelijat (AMK) ovatkin kokeneet matkasynnytysten hoitoon liittyvän osaamisensa riittämättömäksi [\[4\]](#).

Oulun ammattikorkeakoulun (Oamk) maantieteellinen sijainti koulutuksellisesti on haastava. Oamk vastaa maantieteellisesti noin puolen Suomen ensihoitaja (AMK) sekä kättilökoulutuksesta. Oulua lähin ensihoitaja kouluttava ammattikorkeakoulu on Kuopiossa. Lähimmät kättilökoulutusta järjestävät ammattikorkeakoulut löytyvät Kuopion lisäksi Jyväskylästä ja Vaasasta.

Tiimiopettajuuden avulla oppia matkasynnytyksiin ja niihin liittyviin hätätilanteisiin

Suunnittelemattomien sairaalan ulkopuolisten synnytysten ja niihin liittyvien tehtävähälytysten määrä lisää vaatimuksia ensihoitajien osaamiselle potilasturvallisuuden näkökulmasta. Tähän Oamkissa on pyritty vastaamaan monipuolisten opetusmenetelmien käytöllä sekä tiimiopettajuuden lisäämisellä ja kehittämällä. Ne ovat Oamkin opetuksen keskeisiä tavoitteita [\[5\]](#) [\[6\]](#). Tämä on ollut opiskelijälähtöisyyden lisäksi ajatuksena myös Obstetrisen ja pediatrien potilaan ensihoito -opintojaksoa suunniteltaessa. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija osaa ensihoitajan tehtävät sairaalan ulkopuolisten obstetrisen ja pediatrien hätätilanteiden ensihoidossa sekä pystyy myös soveltamaan ei-tekniisiä taitoja tilanteissa.

Tiimiopettajuuden avulla kättilötyön ja ensihoidon opettajat pystyvät saumattomasti yhdistämään omien erikoisalojensa substanssiosaamisen opintojakson tavoitteita palvelevaksi kokonaisuudeksi. Oamkissa on käytössä korkean teknologian potilassimulaattorit ja simulaatioympäristöt, joissa voidaan simuloida raskaana olevan ja synnyttävän naisen sekä vastasyntyneen lapsen hoitoa (kuva 1). Onnistunut simulaatio rakentaa parhaimmillaan sillan abstraktin ja konkreettisen välille, helpottaa oppimista ja parantaa aikanaan toimintaa todellisessa tilanteessa. Simulaation avulla voidaan harjoitella harvinaisempiakin tilanteita, jolloin toimintamalli on valmiina tosi paikan tullen niin kotona, ambulanssissa kuin hoitolaitoksissakin. [\[7\]](#)

KUVA 1. Simulaatioympäristössä voidaan simuloida raskaana olevan ja synnyttävän naisen sekä vastasyntyneen lapsen hoitoa (kuva: Minna Manninen)

Ensihoitajaopiskelijat nostavat usein hälytyksen 791 (synnytys) yhdeksi jännittävimmäksi ensihoidon tehtäväksi, vaikka ”raskaus ja synnytys eivät ole sairaus, vaan päinvastoin merkki terveydestä” [8]. Synnytyksen fysiologisuus ja samalla ainutkertaisuus on keskiössä opintojakson opetuksessa. Sairaalan ulkopuolisen synnytyksen edetessä oppikirjamaisesti hoidettavana on nuori ja terve uudelleensynnyttäjä, jonka synnytys edistyy nopeasti niin sanottuna matalan riskin synnytyksenä. Lapsen syntymän jälkeen äidin ja vastasyntyneen lisäksi myös mahdollinen kumppani voi hyvin. Synnytyksen aikana tilanne voi kuitenkin myös muuttua nopeasti, jolloin pahimmassa tapauksessa hoidettavana voi olla kaksi erittäin huonokuntoista potilasta: äiti ja vastasyntynyt. Tutkimusten mukaan vastasyntyneiden perinataalikuolleisuus on huomattavasti korkeampi sairaalan ulkopuolella kuin sairaalassa syntyneillä (51,7/1000 vs. 8,6/1000) [9].

Sairaalan ulkopuolella syntyneiden lasten tyypillisimpiä riskejä ovat jäähtyminen ja alilämpöisyys, joita voidaan ehkäistä yksinkertaisella menetelmällä eli peittelemällä vastasyntynyt ihokontaktiin äitinsä rinnalle [10]. Kokonaisuudessaan jäähtyneet lapset ovat vähentyneet viime vuosien aikana. Syntymän tapahtumaan suhtaudutaan suurella kunnioituksella ja käytännössä ihokontakti on saattanut toteutua myös ensihoitajan paidan alla, mikäli äidin synnytyksen jälkeinen vointi on sitä vaatinut.

Sairaalan ulkopuolisiin synnytyksiin liittyy myös vastasyntyneiden kohonnut infektoriski [10]. Tämä on tärkeää tiedostaa aseptiikan opetuksen näkökulmasta. Valmiudet hoitaa synnytykseen liittyviä poikkeavia tilanteita ambulanssissa ovat sairaalaolosuhteisiin verrattuna huonommat. Ensihoitajakoulutus antaa tähänkin valmiudet.

Ensihoitotehtävä 791 Oamkin SimLabissa

Opintojakso sisältää yhteisen aloituksen, jota on eri vuosina toteutettu sekä lähiopetuksena sekä videovälitteisenä opetuksena muun muassa yhteisesti Suomen eri ammattikorkeakouluihin tarjottuna ensihoidon verkostoluentona. Tämän jälkeen opiskelijat ovat tehneet pienryhmissä harjoituksiin valmistavan ennakkotehtävän niin sanotun flipped learning -pedagogiikan mukaisesti. [11] Opetuksessa on koko ajan mukana sekä kättilötyön että ensihoidon opettaja, ja tiimiopettajuus toteutuu myös ennakkotehtävistä annettavassa palautteessa. [12]

Pienryhmillä on kaksi intensiivistä simulaatioharjoituspäivää. Simulaatioiden skenaariot on suunniteltu mahdollisimman monipuolisiksi niin sanotun matalan riskin nopeasti etenevästä synnytyksestä ja sen jälkeisestä ajasta komplisoituneempiin tilanteisiin huomioiden myös alkuraskauden akuuttihoitoa vaativat tilanteet sekä hoitoa tarvitsevat lapsipotilaat. Myös eettistä pohdintaa sisältäviä skenaarioita on mukana huomioiden lastensuojeluun liittyviä tilanteita, joita ensihoitajaopiskelijat tulevat työssään kohtaamaan. Simulaatioskenaarioiden sisällöt voivatkin herättää monenlaisia tunteita opiskelijoissa. Jokaista simulaatioskenaariota seuraa tilanteen purku, niin sanottu opetuskeskustelu eli debriefing. Siinä käydään läpi simulaatiotehtävän kulku, potilaan hoito, kehitettävät asiat sekä esille nousseet tunteet. Onkin tärkeää, että opiskelijoille jää simulaatioharjoituksista onnistumisen ja osaamisen tunne. Tämän vuoksi simulaatioharjoituksiin on varattava riittävästi aikaa.

Obstetrisen ja pediatrian potilaan ensihoito -opintojakso kuuluu ensihoitajakoulutuksen loppuvaiheen syventäviin opintoihin. Silloin opiskelijoilla on jo hyvät perustiedot hoitotason ensihoidosta ja sairaanhoitajaopintoihin kuuluvasta naisen ja perheen hoitotyöstä. Ensihoitajaopiskelijan tulee osata huomioida hoidontarpeen arvioinnin ja erotusdiagnoosiin lisäksi myös hoitoon ohjaukseen eri hätätilanteiden hoitoon liittyviä asioita koko perheen tilanteen näkökulmasta. Ensihoitajan tulee opintojakson suorittettuaan tunnistaa tilanteet, joissa nopealla kuljetuksella saavutetaan selkeä hyöty äidin ja vielä syntymättömän lapsen kannalta. Lisäksi hänen tulee tunnistaa tilanteet, joissa äiti voidaan turvallisesti ohjata ottamaan yhteyttä esimerkiksi omaan äitiysneuvolaansa. Simulaatioharjoituksissa harjoitellaan lisäksi moniammatillista yhteistyötä konsultoimalla kättilöä, gynekologia tai ensihoitolääkäreitä.

"Synnytyskeikan "mörkö" katosi ainakin toistaiseksi"

Opintojaksolle osallistuneilta opiskelijoilta kerättiin palautetta kirjallisena avoimilla kysymyksillä. Neljän vuoden aikana vastaajia oli yhteensä 96. Opiskelijoiden palautteen mukaan opintojakso on rakennettu hyvin ja sen toteutus vastaa asetettuja oppimistavoitteita sekä opiskelijoiden odotuksia.

» "Lähes kaikki tieto uutta ja erittäin hyödyllistä. Synnytyskeikan "mörkö" katosi ainakin toistaiseksi."

» "Opintojakso oli erittäin hyödyllinen, toivottavasti toteutuu jatkossakin."

- » "Hyvä toteutus, ennako, teoria ja simut. Käytännönläheinen ja rento opetustapa."
- » "Yhden luentopäivän olisin mielelläni ottanut, jotta olisi saanut enemmän pohjustusta asioille ennen simuja."
- » "Se, että mukana on sekä kättilö ja ensihoidon opettaja tuo hyvin uutta näkökulmaa."
- » "Ennakkotehtävä antoi valmiuksia simuissa toimiseen."

Ennakkotehtävä ja luento ovat valmistaneet opiskelijoita heidän kokemuksensa mukaan simulaatiopäiviin hyvin ja opiskelijat kokivat, että heidän teoreettinen osaamisensa oli riittävä simulaatioihin tullessa. Vastauksissa tuli esiin myös oleellisten asioiden oppiminen ja kokonaiskuvan hahmottaminen esimerkiksi synnytyksen jälkeisen hoidon aikana. Opiskelijat kokivat saaneensa valmiuksia mennä hoitamaan aiemmin epävarmoiksi kokemiaan potilastilanteita.

Palautteiden perusteella opiskelijat saivat varmuutta synnytyksen edistymisen arviointiin ja työkaluja päätöksentekoon siitä, voidaanko äitiä lähteä kuljettamaan vai hoidetaanko synnytys kohteessa. Koko opintojakson ajan toteutunut kättilötyön ja ensihoidon opettajien substanssiosaamisen yhdistäminen sai erinomaista palautetta sekä opiskelijoilta että opettajilta. Vaikka simulaatioharjoitukset koettiin monipuolisiksi ja debriefingissä käyty keskustelu perusteelliseksi ja opettavaiseksi, osa opiskelijoista toivoi opintojaksolle vielä lisää teoriaopetusta.

Opintojaksoa pyritään edelleen kehittämään palautteiden ja kokemusten perusteella. Erilaisia digipedagogisia menetelmiä on tarkoitus hyödyntää opintojakson toteutuksessa jatkossa entistä monipuolisemmin. Opinnäytetyönä on toteutettu muun muassa opintojaksolla hyödynnettäviä videoita ^[13]. Ensihoitajaopiskelijoiden tutustumista synnytysosastolle pyritään järjestämään säännöllisemmin, sillä se tukee opiskelijoiden kokonaisvaltaista osaamista. Ensihoitajaopiskelijat kokevat opintojakson merkitykselliseksi, monipuoliseksi ja tulevan työelämän tarpeita vastaavaksi. Toteutusta suunnitellaan myös laajennettavan moniammatilliseksi yhdessä esimerkiksi kättilö-, lähihoitaja- tai lääketieteen opiskelijoiden kanssa.

Lähteet

1. [△]Sosiaali- ja terveysministeriö. 2014. STM:n asetus kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisaloista edellytyksistä 23.9.2014. Hakupäivä 28.5.2018. <http://stm.fi/documents/1271139/1800534/P%C3%84IVYSTYASETUS%2BSUOMI.pdf...>
2. [△]Sosiaali- ja terveysministeriö. 2018. Synnytykset voivat jatkaa Oulaskankaan sairaalassa poikkeusluvalla. Tiedote. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki. Hakupäivä 8.8.2018. https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher...
3. [△]Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos. 2017. Perinataalitalasto – synnyttäjät, synnytykset ja vastasyntyneet 2016. Tilastoraportti 37. Hakupäivä 15.5.2018. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135445...>
4. [△]Uunila, A. 2017. Valmistuvien ensihoitajaopiskelijoiden synnytyksen hoidon osaaminen sairaalan ulkopuolisessa synnytyksessä. Itä-Suomen yliopisto. Opinnäytetyö. Hakupäivä 28.5.2018. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20180033...
5. [△]Oulun ammattikorkeakoulu. 2017. Elinvoimaa ja hyvinvointia pohjoiseen. Oulun ammattikorkeakoulun strategia 2017–2020. Hakupäivä 4.12.2017. <http://www.oamk.fi/strategia/>
6. [△]Oulun ammattikorkeakoulu. 2017. Pedagogisen kehittämisen linjaukset vuosille 2017–2020 Oulun ammattikorkeakoulussa. Oulun ammattikorkeakoulu, Oulu.
7. [△]Blomgren, K. 2015. Simulaatiot - melkein leikkiä, melkein totta. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 131 (23), 2239-44. Hakupäivä 28.5.2018. <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2015/23/duo12860>
8. [△]Ylä-Outinen, A. & Peräjoki, K. 2017. Raskauden ajan hätätilanteita. Teoksessa M. Kuisma, P. Holmström, J. Nurmi, K. Porthan & T. Taskinen (toim.) Ensihoito. 6. uud. p. Helsinki: Sanoma Pro Oy, 658-670.
9. [△]Silfvast, T., Oulasvirta, J. & Halmesmäki, E. 2007. Suunnittelematon synnytys sairaalan ulkopuolella Medi-Heli 01:n toiminta-alueella 1.4.2003–31.12.2005. Finnanest 40 (5), 449-452. Hakupäivä 15.5.2018. http://www.finnanest.fi/files/silfvast_suunnittelematon.pdf
10. ^{^ab}Ovaskainen, K., Ojala, R., Gissler, M., Luukkaala, T. & Tammela, O. 2015. Out-of-hospital deliveries have risen involving greater neonatal morbidity: Risk factors in out-of-hospital

deliveries in one University Hospital region in Finland. Acta Paediatrica 104 (12), 1248-52. Hakupäivä 18.6.2018.

<https://doi.org/10.1111/apa.13117>

11. [^](#)Toivola, M., Peura, P. & Humaloja, M. 2018. Flipped learning. Käänteinen oppiminen. Helsinki: Edita.
12. [^](#)Erkkilä, R. & Perunka, S. 2016. Näkökulma tiimiopettajuuteen. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 28. Hakupäivä 12.12.2017. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2016092824453>
13. [^](#)Kaurala, A. & Koutonen, N. 2018. Suunnittelematon sairaalan ulkopuolinen synnytys ja vastasyntyneen elvytys ensihoidossa: Opetusvideot. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Hakupäivä 18.6.2018. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201805229544>

Kuvalähteet

1. [^](#)KUVIO 1. Suunnittelematon sairaalan ulkopuolinen synnytys vuosina 2005–2016. Teoksessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2017. Perinataalitalasto – synnyttäjät, synnytykset ja vastasyntyneet 2016. Tilastoraportti 37. Hakupäivä 15.5.2018. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135445/Tr_37_17.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Metatiedot

Nimeke: Ensihoitajaopiskelijat oppivat matkasynnytysten hoitoa simulaatiossa

Tekijä: Manninen Minna; Ojala Anna-Maria; Roivainen Petri

Aihe, asiasanat: ensihoitajat, korkeakouluopetus, korkeakouluopiskelu, käänteinen opetus, simulaatioharjoittelu, synnytys, tiimiopetus

Tiivistelmä: Sosiaali- ja terveysministeriö päivitti asetusta kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä vuonna 2015. Myös synnytyssairaloita koskevia linjauksia tiukennettiin sairaaloiden potilasturvallisuuden varmistamiseksi, mikä on johtanut pienten synnytysyksiköiden lakkauttamiseen. Osittain tämän seurauksena niin sanottujen matkasynnytysten eli suunnittelemtomien sairaalan ulkopuolisten synnytysten määrä on lisääntynyt viime vuosina. Tämä lisää vaatimuksia ensihoitajien osaamiselle ja muuttuneeseen työelämän tarpeeseen on pyritty vastaamaan Oulun ammattikorkeakoulussa Obstetrisen ja pediatrian potilaan ensihoito -opintojakson avulla, jota on toteutettu kättilötyön ja ensihoidon opettajien yhteistyönä päivystysasetuksen voimaantulosta lähtien.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2018-09-24

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018082233921>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: CC BY-NC-ND 4.0

Näin viittaat tähän julkaisuun

Manninen, M., Ojala, A-M. & Roivainen, P. 2018. Ensihoitajaopiskelijat oppivat matkasynnytysten hoitoa simulaatiossa. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 49. Hakupäivä 24.9.2018. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018082233921>.